

Kodas 191598124 LMSA administracija: A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius Tel./faks.: (8-5) 2767590 El.p. info@forest.lt
svetainė: www.lietuvosmiskai.lt

LR Energetikos ministerijai
Ingai Žilieni, energetikos viceministrei

2022-08-22 **Nr. 34**
I EM 2022-07-21 pasitarimo iniciatyvas

Kopija:

LR Aplinkos ministerijai
Tarptautinei biokuro biržai „Baltpool“
VĮ „Valstybinei miškų urėdijai“
Aplinkos apsaugos departamentui (AAD) prie Aplinkos ministerijos

PASIŪLYMAI DĖL BIOKURO ŽALIAVOS DIDINIMO IŠ PRIVAČIŲ MIŠKŲ GALIMYBIŲ IR VEIKLOS SĄLYGŲ GERINIMO

Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija (toliau – **LMSA**) yra nuo 1993 metų veikianti nacionalinė privačių miškų savininkams atstovaujanti visuomeninė organizacija Lietuvoje. LMSA misija vienyti miško ir žemės savininkus ir privatų miškų ūkį aptarnaujančias organizacijas į asociaciją, gebančią koordinuoti veiklą, atstovauti asociacijos nariams ir ginti teisėtus jų interesus.

Reaguodami į 2022 m. liepos 21 d. energetikos viceministrės Ingos Žilienės sukviestą pasitarimą „Dėl biokuro žaliavos didinimo iš privačių miškų galimybių ir veiklos sąlygų gerinimo“ ir aptarę šio pasitarimo metu išsakytas iniciatyvas Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos (toliau-LMSA) išplėstiniam Valdybos posėdyje 2022 m. rugpjūčio 3 d., teikiame šias asociacijos narių apibendrintas pastabas bei pasiūlymus.

Siūlome spręsti biokuro žaliavos teikimo didinimo iš privačių miškų ir veiklos sąlygų gerinimo trikdžius, kurie atgraso privačių miškų savininkus nuo aktyvesnio miškininkavimo savo valdose, šiais aspektais:

1. Valstybei skatinti privačių miškų savininkus valyti savo miškus, pagerinti jų sanitarinę būklę.
2. Keisti valstybės miškų kontrolės praktiką, sudarant palankesnes sąlygas vietinės žaliavinės medienos ruošai:
 - a. Labiau koncentruotis į patikrinimus pažeistuose miškuose, informuoti ir skatinti miškų savininkus tvarkyti tokius prastos sanitarinės būklės plotus;
 - b. Supaprastinti (atsisakant perteklinių biurokratinių reikalavimų) ir sutrumpinti leidimų miškui kirsti išdavimą miškų savininkams;
 - c. Atnaujinti miškų tvarkymą ir kontrolę reglamentuojančias taisykles. Peržiūrėti ir atsisakyti perteklinių aplinkosauginių/miškininkystės suvaržymų/draudimų ir jų pagrindu- su sveika logika prasilenkiančios miškininkavimo darbų kontrolės ir didžiulių baudų „už žalą gamtai“ bei ekonominių sankcijų;
3. Keisti valstybės mokesstinę ir ekonominių paskatų politiką:
 - a. Atsisakyti baudžiamojo pobūdžio akcizo tipo privačių miškų apmokestinimo– 5 proc. įmokos nuo galutinės medienos/stataus miško pardavimo kainos;
 - b. Įdiegti skatinamojo pobūdžio ekonomines priemones medienos kurui gamybai.
4. Sudaryti technologines sąlygas biokuro rinkimui bei sandėliavimui ir spręsti medienos transportavimo trikdžius.
5. **BALTPPOOL** biržoje sudaryti galimybes laisvanoriškai parduoti paruoštą žaliavinę medieną ir kirtimo atliekas biokurui iš privačių miškų.

Detalizuojant šiuos pasiūlymus:

1 siūlymas. Valstybei skatinti privačių miškų savininkus valyti savo miškus, pagerinti jų sanitarinę būklę. Nemaža dalis iš ~250 tūkst. privačių miškų savininkų tik fragmentiškai ūkininkauja savo valdose tiek dėl smulkių miškų plotų (vidutinė valda ~2.4 ha), tiek dėl nuo veiklos atgrasančios įvairių draudimų bei ribojimų gausos.

Siūlyme: Aplinkos ir Energetikos ministerijoms **surengti ilgalaikę informacinę-reklamine kampanija** per TV, radijo ir kitais žiniasklaidos kanalais, valstybei skatinant miškų savininkus valyti savo miškus, pagerinti jų sanitarinę būklę, kartu informuojant apie sudaromas paskatas.

2 siūlymas. Keisti valstybės miškų kontrolės praktiką sudarant palankesnes sąlygas vietinės žaliavinės medienos ruošai:

2.1. Labiau koncentruotis į patikrinimus pažeistuose miškuose, informuoti ir skatinti miškų savininkus tvarkyti tokius prastos sanitarinės būklės plotus. Aplinkos apsaugos departamento (AAD) prie Aplinkos ministerijos Miškų kontrolės departamento Miškų kontrolės skyrių inspektoriai galėtų kasdienėje veikloje didesnį dėmesį skirti geros miškų būklės užtikrinimui, informuojant, konsultuojant ir skatinant miškų savininkus apie stichijos bei kenkėjų pažeistų, prastos sanitarinės būklės plotų tvarkymą. Siekti geresnės privačių miškų būklės galima būtų, pavyzdžiui, labiau perorientuoti šiam tikslui AAD Miškų kontrolės departamento nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 30 d. vykdomą akciją „Medienos kenkėjai“. Ne siekti kuo daugiau baudų išrašyti, o skatinti ir patarti miškų savininkams, taip įgyvendinant 18-sios LR Vyriausybės siekį, jog veiklą prižiūrinčios valstybės institucijos būtų konsultantės, o ne baudėjos.

2.2. Supaprastinti (atsisakant perteklinių biurokratinių reikalavimų) ir sutrumpinti leidimų miškui kirsti išdavimą miškų savininkams. Aplinkos ministerija (toliau- AM) pateikė derinimui aplinkos ministro įsakymu tvirtinamos Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos pakeitimų projektą. Asociacija pateikė išsamias ir konkrečias LMSA narių pastabas bei pasiūlymus šios tvarkos tobulinimui [**LMSA 2022-08-10 raštas Nr.33 - pridedamas**]. Papildomai, siekiant padidinti biokuro pasiūlą, siūlytume leisti vykdyti be amžiaus apribojimų visų rūšių kirtimus bet kokio amžiaus baltalksnyuose ir drebulynuose (rūšinėje sudėtyje Bt ir D turi būti ne mažiau nei 46%), bei leisti kirsti atrankiniais kirtimais bet kokio amžiaus baltalksnius ir drebulės kituose medynuose skalsumą sumažinant iki 0,5.

2.3. Atnaujinti miškų tvarkymą ir kontrolę reglamentuojančias taisykles. Peržiūrėti ir atsisakyti perteklinių aplinkosauginių/miškininkystės suvaržymų/draudimų ir jų pagrindu - su sveika logika prasilenkiančios miškininkavimo darbų kontrolės ir didžiulių baudų „už žalą gamtai“ bei ekonominių sankcijų.

Dėl „miško paklotės suardymo“ vykdam užtikrinant ūkinius darbus miške. Vienas iš akivaizdžių absurdu- susiformavusių baudų už miško paklotės pažeidimą vykdam užtikrinant ūkinius darbus praktika. Inspektoriai norėdami gali skaičiuoti pažeistos miško paklotės m² net plyno kirtimo biržėse, nors vėliau tokie plotai dažnai suariami vagomis, kad pasodinti naują miško kartą. Šiuo metu diduma medienos ruošos ir transportavimo darbų vykdomi mechanizuotai (t.y. ne su arkliais ištraukiamai), todėl kad ir sanitariniuose kirtimuose, neužvažiavus technikai ant miško paklotės neįmanoma surinkti ir išvežti medienos bei biokuro žaliavos. Ypač aktualu tai pastaraisiais metais, kadangi net žiemą nėra išalo, o dėl kritulių dirvos pastoviai įmirkusios. Todėl **prašome** Aplinkos ministeriją peržiūrėti reglamentavimą „miško paklotės suardymo“ vykdam užtikrinant ūkinius darbus miške ir pateikti išaiškinimus dėl taikymo Aplinkos apsaugos departamentui (AAD).

Grėsmės dėl neproporcingų ekonominių sankcijų juridiniams asmenims už įvairius ir labai plačiai traktuojamus aplinkosauginius pažeidimus. Aplinkos ministerijos iniciatyva Seimui 2016 metais priėmus Aplinkos apsaugos įstatymo pakeitimus neproporcingos ekonominės sankcijos juridiniams asmenims už įvairius ir labai plačiai traktuojamus aplinkosauginius pažeidimus. Tame tarpe yra nurodomi ne tik esminiai pažeidimai, o sudaroma galimybė bausti ženkliais finansinėmis nuobaudomis už bet kokią nežymų nukrypimą nuo Miško dauginamosios medžiagos

nuostatų, Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų, Priešgaisrinės miškų apsaugos ir Miško sanitarinės apsaugos reikalavimų. Kadangi toks neapibrėžtumas ydingas teisinėje praktikoje, sudaro prielaidas tarpti korupcijai, kuria netikrumo ir neapibrėžtumo atmosferą, kerta pasitikėjimą teisine valstybe, tai kuomet 2017 m. ministerijos teisininkai pradėjo primygtinai "rekomenduoti" inspektoriams privaloma tvarka taikyti ekonomines sankcijas įmonėms už bet kokį aplinkosaugos pažeidimą, ministerijos vadovybė pripažino situacijos neadekvatumą ir kad taikyti ekonomines sankcijas derėtų tik esant rimtiems aplinkosauginiams pažeidimams, kai padaroma reali žala gamtai. Ir iki 2022 m. tokia praktika buvo įgyvendinama. Tačiau pastaruoju metu AAD Miškų kontrolės departamento inspektoriai vėl traukia iš stalčių šį instrumentą įmonių baudimui. Baudos tūkstantinės ir labai plačiai galimos taikyti, o kaip pasekmė-grėsmė sužlugdyti bet kurią įmonę. Todėl **prašome** Aplinkos ministeriją ir AAD informuoti pavaldžių institucijų pareigūnus dėl ekonominių sankcijų taikymo: prieš skiriant ekonominę sankciją už aplinkosauginius pažeidimus įvertinti sąlygą - ar yra padaryta rimta žala gamtai, ar ne (jei rimtos žalos padaryta nėra, tuomet sankcija neturėtų būti taikoma).

Dėl medžiapjūtės ir medienos ištraukimo terminų. Stipriai riboja galimybę tvarkyti stichijos ir kenkėjų pažeistus miškus ir vykdyti medienos bei biokuro žaliavos paruošas Aplinkos ministro įsakymu tvirtinamose [Miško kirtimų taisyklėse](#) nustatomi terminai, kada minimų miškų ūkio darbų vykdymas draudžiamas. LMSA pasiūlymus dėl terminų peržiūrėjimo AM teikėme 2021 metais [LMSA 2021-03-04 raštas Nr.16- pridedamas]. **Siūlome** Aplinkos ministerijai peržiūrėti terminus medžiapjūtėms ir paruoštos medienos ištraukimo darbams pagal LMSA pateiktus pasiūlymus.

3 siūlymas. Keisti valstybės mokestinę ir ekonominių paskatų politiką privačių miškų savininkams:

3.1. Atsisakyti baudžiamojo pobūdžio akcizo tipo privačių miškų apmokestinimo– 5 proc. įmokos nuo galutinės medienos/stataus miško pardavimo kainos. Tiek ekspertai, tiek ir valstybinės institucijos pripažįsta, kad Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas papildomas 5 proc. akcizo tipo mokestis yra ydingas (privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš visų pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką savo esme yra baudžiamojo pobūdžio priemonė aktyvia veikla užsiimantiems miško savininkams). [18-sios Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plane](#) yra numatyta (Plano 10.1.4. punkte) priemonė - parengti ir priimti teisės aktus, nustatančius specialiuųjų apmokestinimo sąlygų, kurios iškreipia apmokestinimo teisingumą, atsisakymą. Dar 2016 m. gruodį konsultacinė įmonė UAB „CIVITTA“ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos užsakymu¹ atliko Lietuvos miškų ūkio subjektų apmokestinimo sistemos analizę ir pateikė pasiūlymus Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies tobulinimui. Analizėje pripažįstamas šio specifinio mokesčio ydingumas ir buvo siūloma, jog taikymas būtų pakeistas – privatūs miškų valdytojai 5 procentų mokesčio nebemokėtų. [detali šio klausimo analizė ir argumentuoti pasiūlymai yra išsakyti ne kartą, vienas paskutiniųjų asociacijos teiktų raštų- LMSA 2021-09-20 raštas Nr.40 - pridedamas]

3.2. Įdiegti skatinamojo pobūdžio ekonomines priemones medienos kurui gamybai.

Asociacijos narių nuomone, stipri motyvacija aktyvesniam biokuro tiekimui iš privačių miškų pasitarnautų **paprasta ir suprantama parama tuo užsiimantiems miškų savininkams:**

1) sudaryti galimybę įsigyti žaliojo dyzelino (kuriam taikoma akcizų lengvata), susiejant tai su realizuotu medienos ir kirtimo atliekų biokurui kiekiu; *arba*

Įkurti Specialią biomasės mobilizavimui skirtą finansavimo programą, kurios asignavimų valdytoju būtų LR Energetikos ministerija. Programos tikslas - atliekinės biomasės naudojimo biokurui skatinimas. Pagrindas: Naudojant Suomijoje pritaikytą skatinimo mechanizmą, kai miško kirtimo bei retinimo atliekų turėtojai už nukirstą ir suvežtą prie kelio biomasę, tinkamą biokuro gamybai, skatinami 7 EUR/ kietmetrį. Šios paramos programos įvedimas leistų suformuoti konkretų mechanizmą, kuriuo subsidija būtų paskirstoma atliekinės

¹ <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/miskai/misku-politika/bendruju-misku-ukio-reikmiu-finansavimas>

biomasės valdytojams ir biokuro gamintojams, tokiu būdu padedant pagrindus tolimesniam šio iki šiol pilnai neįsisavinto biomasės resurso naudojimui šilumos bei elektros gamybai.

2) Per Aplinkos projektų valdymo agentūrą (APVA) **skirti paramą iš Klimato kaitos programos lėšų biokuro gamybos technikos įsigijimui**: miško technikai ir skiedros biokurui paruošimo technikai (kadangi ŽŪM iš Kaimo plėtros programos iš viso atsisako miškų technikos finansavimo).

4 siūlymas. Sudaryti technologines sąlygas biokuro rinkimui bei sandėliavimui ir spręsti medienos transportavimo trikdžius.

4.1. Žaliavinės medienos ir kirtimo atliekų biokurui surinkimas bei sandėliavimas. Sudėtinga problema yra tapusi situacija, kai nėra išvystytos miškuose tarpinių sandėlių infrastruktūros žaliavinės medienos ir kirtimo atliekų biokurui sukrovimui, sudėtingas privažiavimas prie biržių. Dėl esamos smulkios ir fragmentiškos privačių miškų nuosavybės struktūros tik dalis miško valdų ribojasi su keliais, o susisandėliuoti paruoštą medieną bei kirtimo atliekas biokurui tenka net už keleto kilometrų nuo biržės, tariantis su kelininkais (netgi jei sandėliuojama nuosavoje žemėje šalia kelio, kelininkai [reikalauja susimokėti](#) už kiekvieną dieną, sandėliavimas ir krova kelio apsaugos zonoje – 7,5 Eur/diena) bei ūkininkais. Taip ženkliai išauga savikaina ir užsiimti medienos biokurui ruoša miško savininkui dažnai tampa nuostolinga.

Todėl **siūlome**: 1) VĮ “Valstybinė miškų urėdija“, valdanti virš pusės visų Lietuvos miškų, turėtų valstybiniuose miškuose **įrengti ir nustatyta tvarka leisti privačių miškų savininkams naudotis** tolygiai teritorijose išdėstytas aikšteles žaliavinės medienos ir kirtimo atliekų tarpiniams sandėliavimui; 2) Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos **nustatyti lengvatinį 0 Eur tarifą žaliavinės medienos ir kirtimo atliekų biokuro sandėliavimui ir krovai** kelio apsaugos zonoje.

4.2. Medienos transportavimo trikdžiai. Lietuvoje galioja didžiausi bendro svorio apribojimai medienos transportavimui (40 t), palyginus su kaimyninėmis ES valstybėmis (pavyzdžiui, Estija - 48 t, Danija – 60 t, Latvija – 52 t, Norvegija – 48 t, Suomija – 60 t, Švedija – 60 t), kurios nesiryžo pakenkti svarbios jų šalyse pramonės šakos konkurencingumui padidindamos medienos pervežimo išlaidas. Jau prieš eilę metų Lietuvoje atlikti² [tyrimai rodo](#), kad yra racionalu padidinti leidžiamų gabenti sunkiasvorių transporto priemonių svorio ribą iki 48 t. ar 52 t. Pavyzdžiui, jei būtų padidinta transporto priemonės su kroviniu leistinoji bendroji masė iki 52 tonų, kuro sąnaudos sumažėtų bent 10% ir atitinkamai sumažėtų išmetamų ŠESD dujų- CO2 kiekis. Be to, reikalingų medienos transportavimui reisų skaičių būtų galima sumažinti ~23 %.

Dar vienas lietuviškas ypatumas- kaip taikomos baudos už vežamą viršsvorį. Kadangi toks pat medienos tūris gali sverti gan skirtingus dydžius priklausomai nuo medienos šviežumo ir oro sąlygų (t.y. svoris priklauso nuo medienos drėgmės), tai nustačius $\pm 1t$. viršsvorio paklaidą Lietuvos transporto saugos administracija (LTSA) laiko tai leistina paklaida ir baudos netaiko. Tačiau, jei medienos vežėjas už papildomą mokestį išsiima VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcijoje (LAKD) [specialų leidimą](#) 48 t, tuomet jau viršsvorio paklaida netaikoma, o baudos skaičiuojamos ne nuo išsiimtame leidime nurodyto 48 t svorio, tačiau nuo 40 t. Be to, net jei bendras svoris neviršijamas, tai dar skaičiuojama- ar nėra viršijama transporto priemonės ašių apkrova, neatsižvelgiant į tai, kad miškavežiai visuomet yra su sudubliuotais ratais (tad slėgis į kelio paviršių yra ženkliai mažesnis, nei tą pat ašių apkrovos metodiką taikant viengubus ratus turinčioms vadinamosioms fūroms).

Siūlome: 1) **padidinti** leidžiamų gabenti sunkiasvorių transporto priemonių svorio ribą **iki 48 t**. 2) Lietuvos transporto saugos administracijai **peržiūrėti ir patikslinti** sunkiasvorių transporto priemonių bendrojo svorio nustatymo ir vertinimo metodiką, kad medienvežiams būtų **vienodai taikoma** viršsvorio paklaida tiek turint, tiek ir neturint specialų leidimą; jei viršsvoris nustatomas turint specialų leidimą, tai baudas skaičiuoti nuo specialiame leidime nurodytų dydžių. O jei pervežančio medieną sąstato **su dvigubais ratais** leistinas bendrasis svoris yra leistinų paklaidų ribose- tai netaikyti kitokio tipo transportui (fūroms) pritaikytų transporto priemonės ašių apkrovų.

² Žr. Skaistė Rudžionienė, *Įmonės „Virana“ logistinių procesų valdymo tobulinimas, 2008*.

5 siūlymas. BALTPOOL biržoje elektroninės medienos pardavimo sistemos (EMPS) administratoriui sudaryti galimybes laisvanoriškai parduoti paruoštą žaliavinę medieną ir kirtimo atliekas biokurui iš privačių miškų.

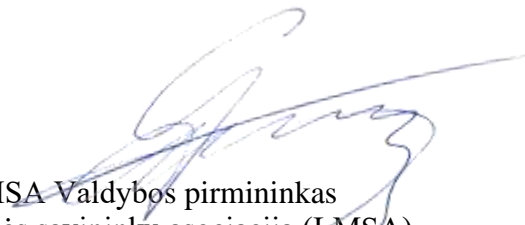
Tikimės, kad į pateiktus siūlymus bus atsižvelgta. LMSA esame pasirengę dalyvauti aptarimuose ir detalizuoti bei argumentuoti teikiamus siūlymus papildomai.

Kilus klausimams ar esant papildomos informacijos poreikiui, prašome nedvejojant kreiptis.

PRIDEDAMA:

1. LMSA 2022-08-10 raštas Nr.33 PASIŪLYMAI LEIDIMŲ KIRSTI MIŠKĄ IŠDAVIMO TVARKOS PAKEITIMO PROJEKTUI
2. LMSA 2021-09-20 raštas Nr.40 DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO 2 DALIES PAKEITIMO
3. LMSA 2021-03-04 raštas Nr.16 DĖL MEDŽIAPJŪTĖS IR MEDIENOS IŠTRAUKIMO TERMINŲ

Pagarbiai,

dr. Algis Gaižutis, LMSA Valdybos pirmininkas
Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija (LMSA)
A. Juozapavičiaus g. 9, 09311 Vilnius
Tel./fax. +370 5 2767590; mob. +370 687 95113
Lobistinės organizacijos pažymėjimo Nr. LOB-JA-2021-0064

ORIGINALAS PAŠTU
NEBUS SIUNČIAMAS